

Historie babictví a porodní asistence ve světě

Babictví či babení patří mezi nejstarší zdravotnické obory. V češtině je název odvozen ze slovesa babiti - roditi. Vykonavatelka povolání je pak nazývána porodní bába či porodní babička. V současnosti užívaný název porodní asistence, resp. porodní asistentka se prosadil až relativně nedávno. V angličtině se používá *midwifery* - babictví, resp. *midwife* - porodní bába, doslovný překlad by pak byl "spolužena". Podobně je odvozeno latinské *cummater*, portugalské *comadre*, nebo italské *comadre*. Ve francouzštině se používá výraz *sage-femme* (moudrožena), v němčině se používalo více výrazů - například *Amm*, *Ammfrau*, *Wehemutter* či *Nachtfrau*.

Starověk

Porodní báby jsou poprvé doloženy ze staroegyptských papyrů jako samostatné povolání, kterému se věnovaly výhradně ženy. Nejstarší z těchto papyrů, tzv. Ebersův papyrus, se datuje do roku 1900 až 1600 př. n. l. Jak v Egyptě, tak v Mezopotámii, či také ve starověké Číně šlo o povolání výhradně ženské. Mužští lékaři se porodem a jeho komplikacemi zabývali poprvé ve starověkém Řecku. I zde se ale spolupráce porodní asistentky (porodní báby) s lékařem omezovala na porody s komplikacemi.

Středověk

Lékařské vzdělání ve středověku vycházelo zejména z děl starověkých autorů jako byl Galén, Hippokrates či Aristoteles. Bylo vyučováno na univerzitách, které zažily velký rozmach od 14. století. Ze studia na univerzitě však byly ženy velkou většinou vyloučeny, zároveň klasičtí autoři nevěnovali situaci žen a jejich problémům dostatečnou pozornost. Porodní báby tak působily většinou neorganizovaně, samostatně a na základě informací, které se předávaly ústně mezi jednotlivými porodními bábami. Trochu odlišná situace byla v Německu či v Belgii, kde od 15. století byly porodním bábám vydávány certifikáty potvrzující jejich působení v dané živnosti. Ve venkovských oblastech ale porodní báby byly zcela neorganizované a úroveň poskytované péče byla mnohdy dosti nízká. Několik porodních bab získalo velký věhlas a pak byly jejich služby využívány též královskými rodinami. Kroniky zaznamenávají např. jméno Bourgot L'Obliere, která pečovala v 15. století o francouzskou královnu, nebo Matildu Kembere, která působila v anglickém království.

Pokud dítě, matka či oba při porodu zemřeli, pak byla porodní bába ohrožena možností obvinění z čarodějnictví. Tato obvinění a perzekuce některých porodních bab se objevily v 15. století a pokračovaly i ve století 16.

Novověk

V 18. století postupně narůstalo napětí mezi lékaři a porodními bábami. V některých zemích, např. ve Spojených státech či v Kanadě, byla výrazná snaha dokonce o zajištění právního monopolu porodnické péče pouze lékaři. V severní a východní Evropě dokázali lékaři a porodní báby lépe spolupracovat, v carském Rusku např. fungovala škola pro porodní asistentky již od roku 1811 jako součást univerzity v estonském Dorpatu. Primát v této oblasti drží Švédsko, kdy královna Ulrika Eleonora chtěla snížit kojeneckou úmrtnost a zřídila školu pro porodní báby, která fungovala již od roku 1710.

Zajímavá je též souvislost s výskytem horečky omladnic, resp. poporodní horečky, která mohla vést až ke smrti rodičky. Jak pozoroval v roce 1846 Jakub Ignác Semmelweis ve vídeňské porodnici, úmrtnost rodiček byla podstatně vyšší, pokud na oddělení působili studenti medicíny. Pokud na oddělení byly pouze porodní asistentky, úmrtnost byla významně nižší. Semmelweis vyslovil hypotézu, že k onemocnění dochází kvůli tomu, že studenti přicházeli na oddělení často z pitevny a nemyli si ruce. Poté, co Semmelweis zavedl povinné mytí rukou chlorovým vápnem, úmrtnost významně poklesla. Tehdy však ještě neexistovala teorie mikrobiálního přenosu infekce, a tak po Semmelweisově odchodu z porodnice bylo od této praxe upuštěno a úmrtnost opět vzrostla. V současnosti víme, že horečka omladnic je způsobována nejčastěji *Streptococcus pyogenes*.

Použitá literatura

DOLEŽAL, Antonín. *Od babictví k porodnictví*. 1. vydání. Karolinum, 2001. s. 144. ISBN 80-246-0277-6.

MEINDLSCHMIDOVÁ, Jitka. *Historie babictví, vzdělávání porodních asistentek* [online]. Praha : Univerzita Karlova, 1. lékařská fakulta, Ústav teorie a praxe ošetrovatelství, 2007, dostupné také z <<https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/23122/>>.

Středověká rytina porodu na porodní židli - z knihy Eucharius Rößlin, *Der Swangern frauen vnd hebamme(n) roszgarte(n)* vydané v roce 1515 v Německu.

Wikimedia Foundation, Inc. *Wikipedia (English)* - heslo *Midwifery* : část *History* [online]. [cit. 2020-09-15]. <<https://en.wikipedia.org/wiki/Midwifery#History>>.